

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

УЕЛМА

ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО

март 2018, Скопје

Наслов

ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО

Издавачи

Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС)
Телма телевизија

За издавачите

Александар Кржаловски, прв извршен директор на МЦМС
Гонце Јаковлеска, извршен директор на МЦМС
Атанас Кировски, главен и одговорен уредник на Телма телевизија

Автор

Сунчица Саздовска

Скопје, март 2018, Скопје

Мислењата што се изразени овде му припаѓаат на авторот и не ги одразуваат ставовите на издавачите на овој извештај.

Контакт:

mcms@mcms.mk

Сите права се задржани. Репродуцирање, копирањето, трансмисијата или преводот на било кој дел од оваа публикација може да се изврши единствено под следните услови: со претходна дозвола на издавачот, заради цитирање во анализа на книгата и под услови изложени во продолжение.

Авторското право на оваа публикација е заштитено, но публикацијата може да се репродуцира на било кој начин без наплата за едукативни намени. За копирање во други услови, за употреба во други публикации или пак за превод или адаптација, треба да се обезбеди претходна дозвола од издавачот.

Овој извештај е овозможен со поддршка од американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД) во рамките на проектот „Топ тема на ваша страна“. Содржината на публикацијата е одговорност на авторот и не ги изразува ставовите на УСАИД или на Владата на Соединетите Американски Држави.

Во електронска форма публикацијата е достапна на www.mcms.mk

Содржина

ВОВЕД	3
МЕТОДОЛОГИЈА	3
СТАВОВИ И ИСКУСТВО ВО ВРСКА СО ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО	4
ФОРМИ НА ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО	4
УЧЕСТВО ВО РАЗЛИЧНИ ФОРМИ НА ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО	5
ПРИЧИНИ ЗА СЛАБО НИВО НА УЧЕСТВО	7
ОЦЕНКА НА ФОРМИТЕ НА ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО И ЕФЕКТИТЕ ОД ВКЛУЧУВАЊЕТО НА ГРАЃАНИТЕ ВО ПРОЦЕСИТЕ НА ОДЛУЧУВАЊЕ	8
ПОТРЕБА ОД ПРОМЕНИ ВО УПОТРЕБАТА НА ФОРМИТЕ НА ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО	10
КОМУНИКАЦИЈА СО ВЛАДИНИТЕ ИЗБРАНИЦИ И ИНСТИТУЦИИТЕ И НЕПОСРЕДНО ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО	11
НИВО НА КОЕ УЧЕСТВУВААТ ГРАЃАНИТЕ	11
УЧЕСТВО ВО ОДЛУЧУВАЊЕТО НА ЛОКАЛНО НИВО	12
МОТИВАЦИЈА ЗА УЧЕСТВО НА ЛОКАЛНО НИВО	13
ДОСТАПНОСТ НА ИЗБРАНИЦИТЕ НА ВЛАСТА	14
КОМУНИКАЦИЈА СО ИЗБРАНИЦИТЕ НА ВЛАСТА	14
ПРЕФЕРИРАНИ НАЧИНИ ЗА КОМУНИКАЦИЈА СО ИНСТИТУЦИИТЕ	17
СТАВОВИ ЗА БЕНЕФИЦИИТЕ НА ПРАТЕНИЦИТЕ	18
ВИСИНА НА ПАТНИТЕ ТРОШОЦИ НА ПРАТЕНИЦИТЕ	18
ВИСИНА НА ПЛАТИТЕ НА ПРАТЕНИЦИТЕ	19
ЗАКЛУЧОЦИ	20

ВОВЕД

Граѓанското учество е еден од клучните показатели за демократизацијата на една земја. Основната идеја е граѓаните да го подобрат својот живот нудејќи ги своите идеи на креаторите на политиките, односно учествувајќи во процесите на носење одлуки.

Воден од идејата за обезбедување аргументи за јавна расправа на оваа тема, МЦМС и Телевизија Телма го истражуваа граѓанското учество во Македонија преку анкетирање на населението. Со анкетата беше истражувано во колкава мера граѓаните ги препознаваат различните форми на граѓанска партиципација, колку учествуваат во истите, кои се нивните ставови за тоа кои се причините за ниското ниво на учество, колку различните форми на граѓанско учество се ефикасни и какво влијание се остварува преку нив. Покрај тоа, анкетата ги истражуваше и ставовите на граѓаните за нивото на кое учествуваат граѓаните, за вклученоста на локално ниво и мотивацијата за тоа, за достапноста на пратениците и советниците, за комуникацијата со пратениците, советниците и градоначалниците, како и за префериран пристап за комуникација со институциите.

Резултатите од истражувањето сами по себе се загрижувачки. Тие укажуваат на потреба од поинтензивна работа на градењето на свеста на граѓаните за тоа кои се придобивките од нивното учество во креирањето на политиките и носењето на одлуки. Покрај тоа, извештајот е добра основа за дополнителни продлабочени анализи кои ќе го дадат одговорот за ниското учеството од страна на граѓаните, висока незаинтересираност и неинформираноста за тоа како би можеле да учествуваат во овие процеси.

Истражувањето е дел од проектот „Топ тема на ваша страна“ подржан од УСАИД. Анкетата ја спроведе агенцијата М-проспект.

МЕТОДОЛОГИЈА

Анкетата беше телефонски спроведена во периодот помеѓу 27 февруари и 5 март 2018 година, на национално репрезентативен примерок од 1074 испитаници.

Примерокот е двофазен стратификуван, репрезентативен според пол, возраст, етничка припадност и место на живеење. Анкетираната популација се лица над 18 години, граѓани на Република Македонија.

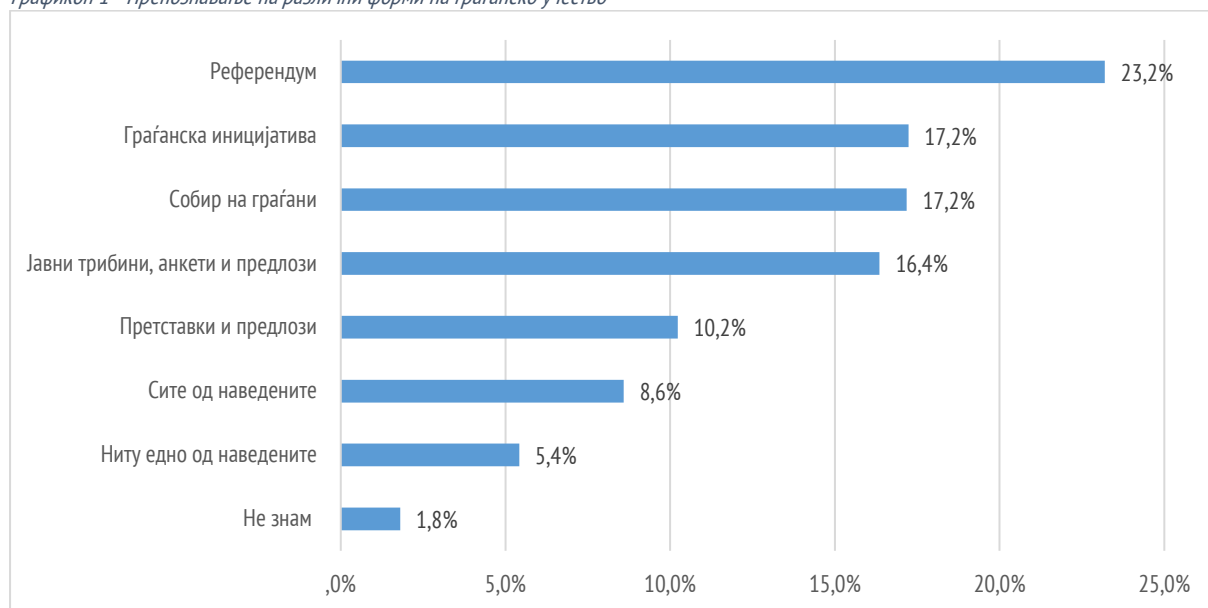
Користен е методот „најскор роденден“ за да се обезбеди случајност на примерокот. Сите резултати се подложни на статистичка грешка од $\pm 3,1\%$ со прифатливо ниво на доверба: 95%. Анкетата ја спроведе агенцијата М-проспект од Скопје.

СТАВОВИ И ИСКУСТВО ВО ВРСКА СО ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО

Со анкетата беше истражувано во колкава мера граѓаните ги препознаваат различните форми на граѓанска партиципација, колку учествуваат во истите, кои се нивните ставови за тоа кои се причините за ниското ниво на учество, колку различните форми на граѓанско учество се ефикасни и какво влијание се остварува преку нив.

Форми на граѓанско учество

Графикон 1 - Препознавање на различни форми на граѓанско учество

Најчесто препознаена форма на граѓанско учество е референдумот, а претставките и предлозите најмалку се доживуваат како форма на граѓанско учество. Сите различни форми на учество се препознаени само од 8,6% од испитаниците.

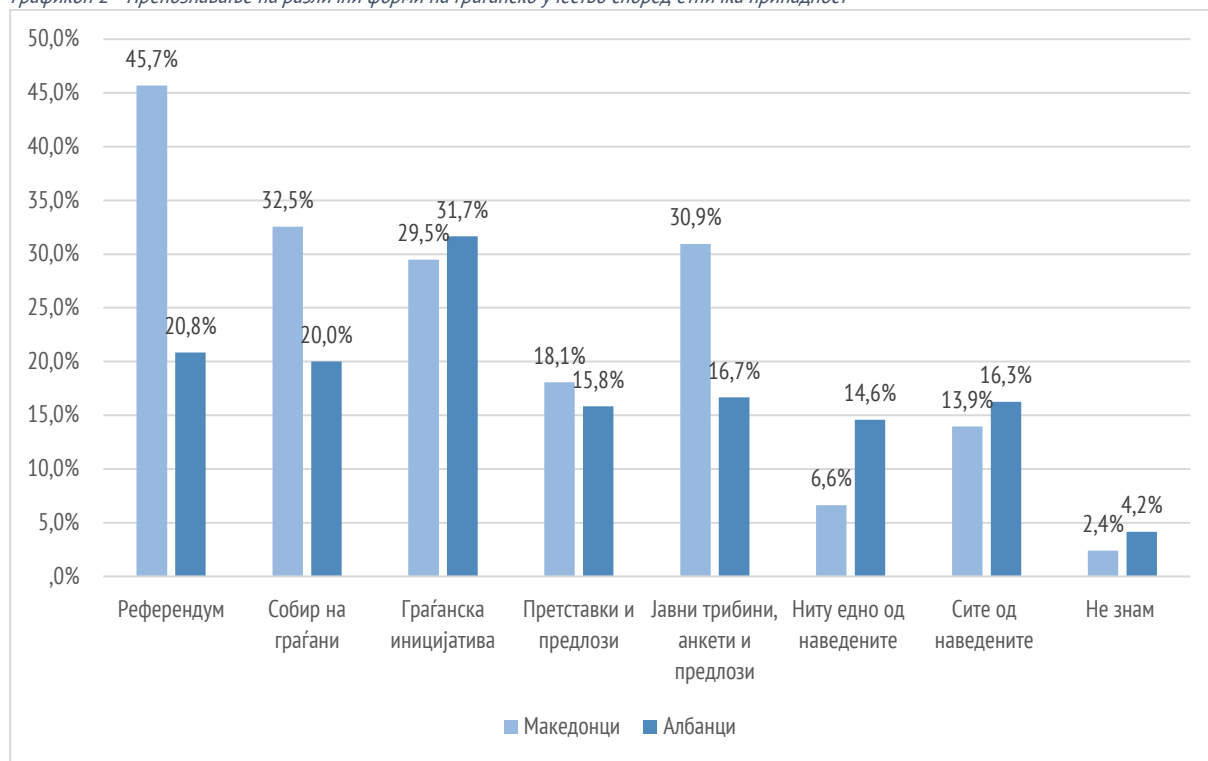
Разлики во перцепцијата има според етничка припадност каде етничките Македонци му придаваат значително поголемо значење на референдумот во однос на етничките Албанци (45,7% наспрема 20,8%), потоа на јавните трибини, анкетите и предлозите и на собирот на граѓани (Графикон 2).

Одредени разлики се забележуваат и според нивото на образование каде оние со повисоко образование генерално повеќе ги препознаваат различните форми на граѓанско учество, а најизразена е разликата за референдум меѓу оние кои имаат завршено средно образование (43,4%) и оние кои завршиле основно образование (26,2%).

Во однос на работниот статус предводат самовработените и тоа во препознавање на сите форми на учество, па следуваат пензионерите, вработените во приватниот сектор и вработените во јавниот сектор. Гледано по региони во сите региони предводи референдумот (движејќи се од 39,7% во Североисточниот до 51% во Источниот регион), а исклучок е Полошкиот регион каде најголемо значење граѓаните

придаваат на граѓанската иницијатива со 32,2%. Собирот на граѓани е следната препознаена форма во повеќето региони. Претставките и предлозите се најмалку препознаена форма и тоа во сите 8 региони.

Графикон 2 - Препознавање на различни форми на граѓанско учество според етничка припадност

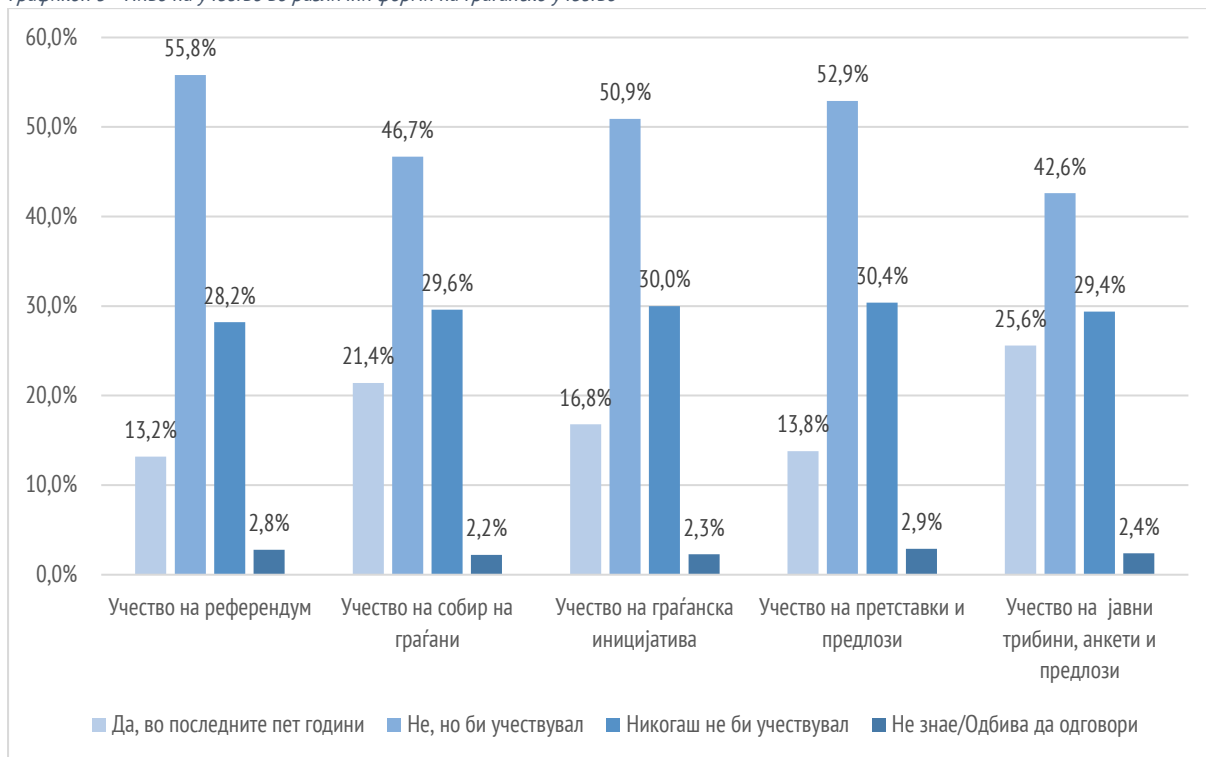

Учество во различни форми на граѓанско учество

Мало малцинство од граѓаните (под 30%) во изминатите пет години има учествувало во петте испитувани форми на граѓанска партиципација. Граѓаните најмногу учествувале во јавни трибини, анкети и предлози (25,6%), а најмалку на референдуми (13,2%). Сепак за сите форми речиси половина или пак мнозинство од граѓаните се изјасниле дека би учествувале (Графикон 3). Имајќи го ова предвид, и со вклучување на оние кои веќе имаат учествувало во претходните пет години, потенцијалот за учество станува повисок, односно изнесува над 65% за сите форми на учество, со највисоки 69% за референдумот како форма во која учествувале или би учествувале граѓаните.

За сите форми на учество околу една третина од испитаниците не се расположени да учествуваат. Загрижува податокот дека 25%, односно една четвртина од граѓаните, не се заинтересирани да учествуваат во било која форма на граѓанско учество (за сите пет форми одговориле дека никогаш не би учествувале).

Графикон 3 - Ниво на учество во различни форми на граѓанско учество

Најзначајни разлики во однос на учеството се јавуваат во однос на етничката припадност, каде етничките Македонци забележително повеќе би учествувале од етничките Албанци.

Графикон 4 - Расположение за учество во иднина според етничка припадност

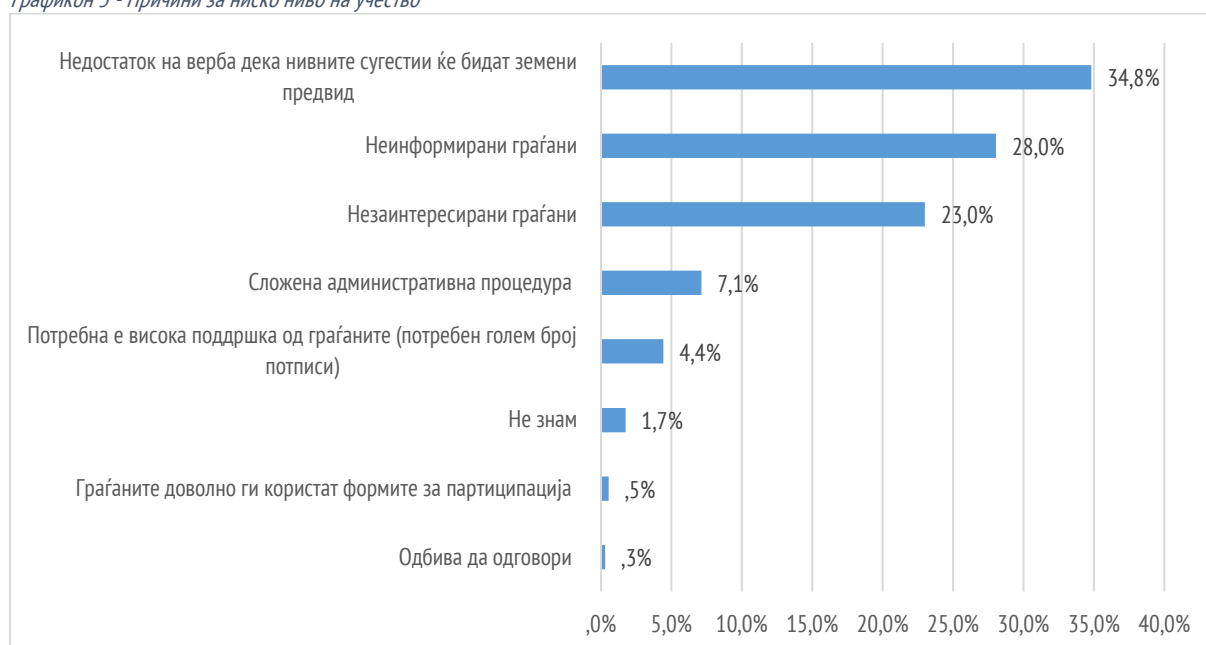
Доколку се земаат предвид и оние кои во изминатите 5 години учествувале во соодветните форми, потенцијалот за граѓанско учество се зголемува на околу 75% кај етничките Македонци и околу 43% кај етничките Албанци за сите форми на граѓанско учество. Мнозинството од етничките Албанци не би учествувале, и ова се однесува за сите форми на граѓанско учество (за сите е над 50%).

Разлики има и според возрасни категории. Најрасположени за учество се младите од 18-29 години кои предводат за сите форми на граѓанско учество (со највисоки 67,7% за референдум и најниски 51,8% за јавни трибини, анкети и предлози), заедно со оние од 40-49 годишна возраст (со највисоки 57,4% за референдум и најниски 46,4% за јавни трибини, анкети и предлози). Оние кои имаат завршено повисок степен на образование повеќе би учествувале споредено со оние со понизок, со најизразена разлика кај референдум и јавни трибини, анкети и предлози. Според работен статус најмногу сакаат да учествуваат студентите и тоа е така за сите форми на граѓанско учество со над 10 процентни поени повеќе во однос на сите други категории (вработени, пензионери, земјоделци). Значителни разлики се забележуваат и според населено место каде расположението за учество е повисоко кај оние кои живеат во град во однос на тие од село, а тоа е најзабележително за референдум со 60,4% наспроти 48,8% и за претставки и предлози со 57,9% наспроти 45,3%.

Според региони значително отстапува Полошкиот регион каде интересот за учество е значително понизок во однос на другите региони и тоа за сите форми на учество. Во овој регион за сите форми на учество е најголем бројот на оние кои одговориле дека никогаш не би учествувале (со 17 до 20 процентни поени повеќе од просекот за различните форми на учество). Региони во кои би можело да се очекува најголемо учество на референдум се Вардарскиот (69,4%) и Североисточниот (64,1%), во собир на граѓани Вардарскиот (55,6%) и Пелагонискиот (55,5%), во граѓанска иницијатива Пелагонискиот (65,6%) и Вардарскиот (61,1%), во претставки и предлози Вардарскиот (65,3%) и Пелагонискиот (64,8%), а во јавни трибини, анкети и предлози Пелагонискиот (57%) и Југозападниот регион (49,6%).

Причини за слабо ниво на учество

Графикон 5 - Причини за ниско ниво на учество

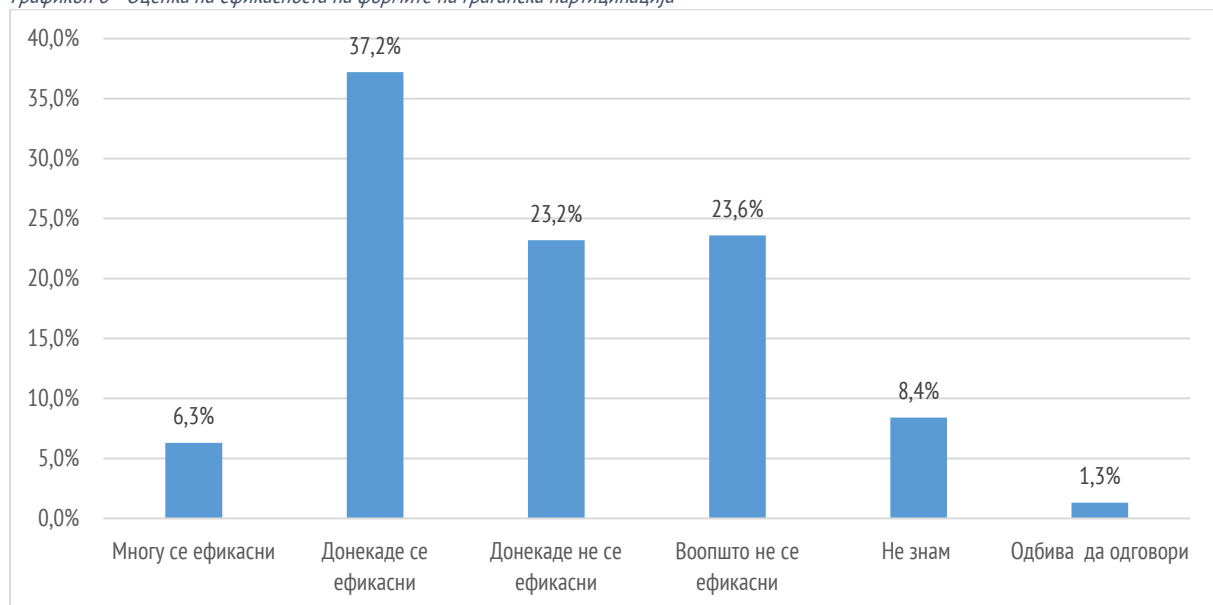
Недовербата дека сугестиите ќе бидат земени предвид е највисоко на листата на причини за слабото учество. Дополнително на тоа 23% од граѓаните се незаинтересирани. Причините кои може да се поврзат со институционалната рамка и процедурите за учество (административна процедура, потреба од голем број потписи и неинформираност на граѓаните) заедно сочинуваат 39,5%.

Разлики се јавуваат според образованието каде оние со високо образование во забележително поголема мера сметаат дека клучната причина е недостатокот на верба дека нивните сугестии ќе бидат земени предвид (61,6%), а најголема е разликата во однос на оние со основно образование кои се изјасниле за оваа причина со 47,6%. Разлики има и според работен статус каде според земјоделците неинформираноста како причина е почеста (47,2%) со најголема разлика во однос на оние кои се ангажирани во домашни обврски (31%). Исто така земјоделците и студентите во поголема мера (41,7%) сметаат дека граѓаните се незаинтересирани наспрема самовработените кои најмалку се согласуваат со овој став (21,2%). Самовработените значително повеќе го перципираат недостатокот на верба дека сугестиите ќе се земат предвид како причина во однос на другите групи со 69,7% наспроти 51,8% кај пензионерите кои најмалку се изјасниле за оваа причина.

Големи разлики во перцепцијата за причините за слабото учество се јавуваат и според регион. Испитаниците од Вардарскиот регион имаат значително поизразена перцепција дека клучна причина е недостаток на верба дека нивните сугестии ќе бидат земени предвид (68,1%) во однос на другите региони каде овој процент се движи од 40,6% за Источниот регион до 59,1% за Полошкиот регион. Неинтересот на граѓаните како причина е поизразен во Пелагонискиот регион (50,8%) наспрема другите каде се движи од 19,3% во Полошкиот регион до 41,7% во Вардарскиот. Неинформираноста како причина ја истакнуваат мнозинство од граѓаните во Источниот (51%) и Југоисточниот регион (50,5%), додека испитаниците во Вардарскиот (33,3%) и Североисточниот регион (35,9%) во најмала мера ја наведуваат оваа причина.

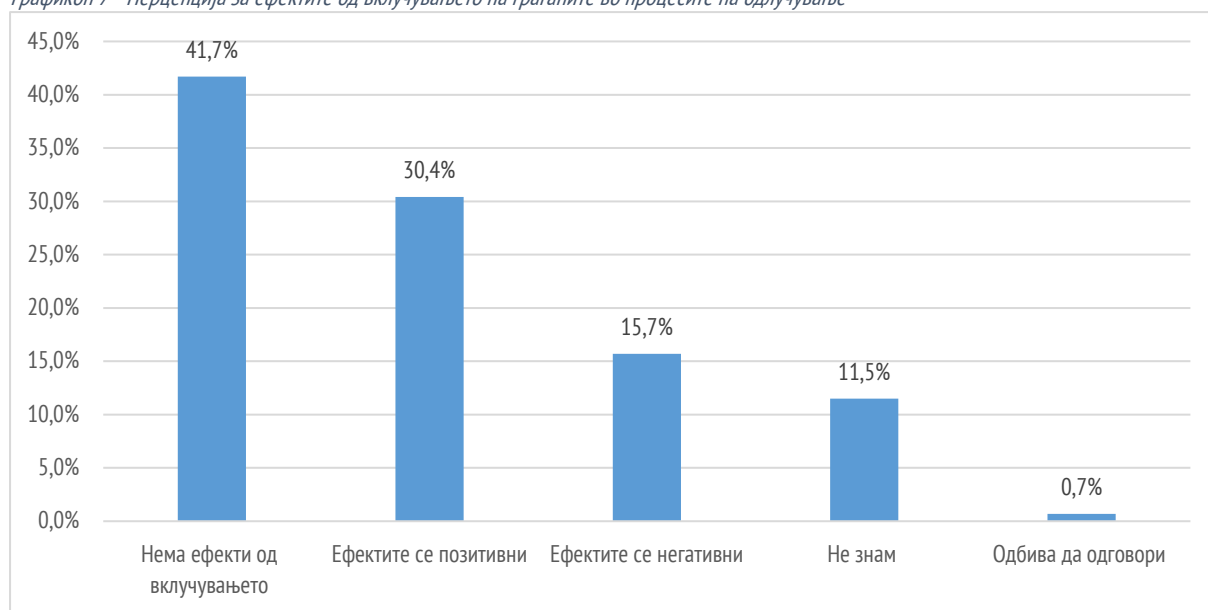
Оценка на формите на граѓанско учество и ефектите од вклучувањето на граѓаните во процесите на одлучување

Графикон 6 - Оценка на ефикасноста на формите на граѓанска партиципација

Граѓаните имаат поделени мислења за тоа во колкава мера се ефикасни формите на граѓанско учество. Кај 46,8% преовладува негативен став (воопшто и донекаде не се ефикасни), а кај 43,5% преовладува позитивен став (многу и донекаде се ефикасни). Позначајни разлики има по етничка основа каде етничките Македонци имаат попозитивна перцепција со 46,3% позитивен став (многу и донекаде ефикасни) наспрема етничките Албанци со 30%. Оние од село даваат помала оценка за ефикасноста наспрема тие од град (36,7% наспрема 48% испитаници кои се изјасниле за многу и донекаде се ефикасни). Според региони поддршката на позитивните ставови е највисока во Скопскиот регион (50,2%), а најниска во Полошкиот регион (25,7%).

Графикон 7 - Перцепција за ефектите од вклучувањето на граѓаните во процесите на одлучување

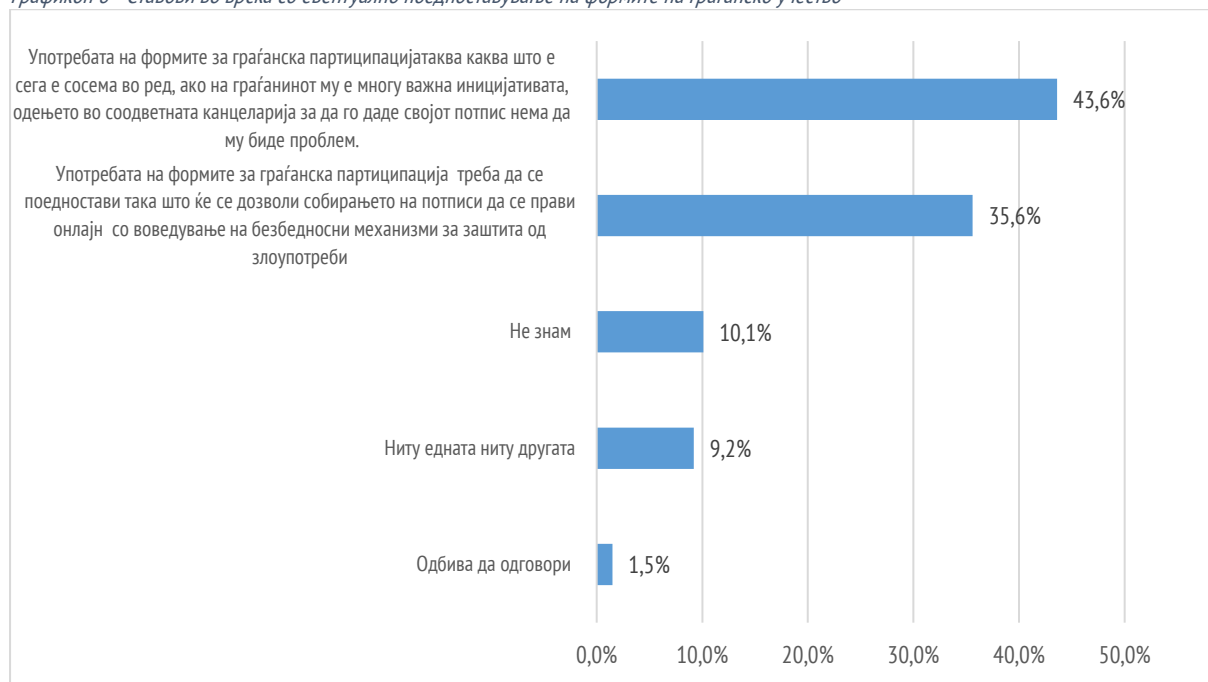

Во однос на ефектите од вклучувањето на граѓаните во процесите на одлучување преовладуваат негативните ставови кај мнозинство од испитаниците. Дека нема ефекти сметаат 41,7% од граѓаните, а уште 15,7% сметаат дека ефектите се негативни. Перцепција дека има позитивни ефекти од граѓанското учество има кај една третина од граѓаните. Етничките Албанци во поголема мера сметаат дека нема ефекти од вклучувањето во споредба со етничките Македонци, 50,4% наспроти 40,4%. Самовработените се најкритички расположени во однос на ова прашање и 57% од нив сметаат дека нема ефекти од вклучувањето. Со ваква перцепција според региони далеку предничи Полошкиот регион со 57,3% во споредба со другите региони каде ставот дека нема ефект го застапуваат до максимум 44,4% од испитаниците (Скопски регион).

Потреба од промени во употребата на формите на граѓанско учество

Мнозинство од испитаниците сметаат дека не се потребни промени во начинот на употреба на формите на граѓанско учество. Малцинство од испитаниците (36,5%) даде поддршка за поедноставување со тоа што ќе се дозволи собирањето на потписи да се прави онлајн со воведување на безбедносни механизми за заштита од злоупотреби.

Графикон 8 - Ставови во врска со евентуално поедноставување на формите на граѓанско учество

Поддршката за онлајн собирање потписи е изразена кај помладите возрасни категории (49,5% кај оние на возраст од 18-29 години, наспрема 22,6% кај оние над 65 години), кај етничките Македонци (38,9%), кај оние со повисоко образование (42,7% кај оние со завршено високо образование, наспрема 23,2% кај оние со завршено основно образование), кај студентите (53,7%) и вработените во приватни институции (46,6%) и во Вардарскиот (45,8%), Пелагонискиот (41,4%) и Југоисточниот регион (40,4%).

КОМУНИКАЦИЈА СО ВЛАДИНИТЕ ИЗБРАНИЦИ И ИНСТИТУЦИИТЕ И НЕПОСРЕДНО ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО

Анкетата ги истражуваше и ставовите на граѓаните за нивото на кое учествуваат граѓаните, за вклученоста на локално ниво и мотивацијата за тоа, за достапноста на пратениците и советниците, за комуникацијата со пратениците, советниците и градоначалниците, како и за префериран пристап за комуникација со институциите.

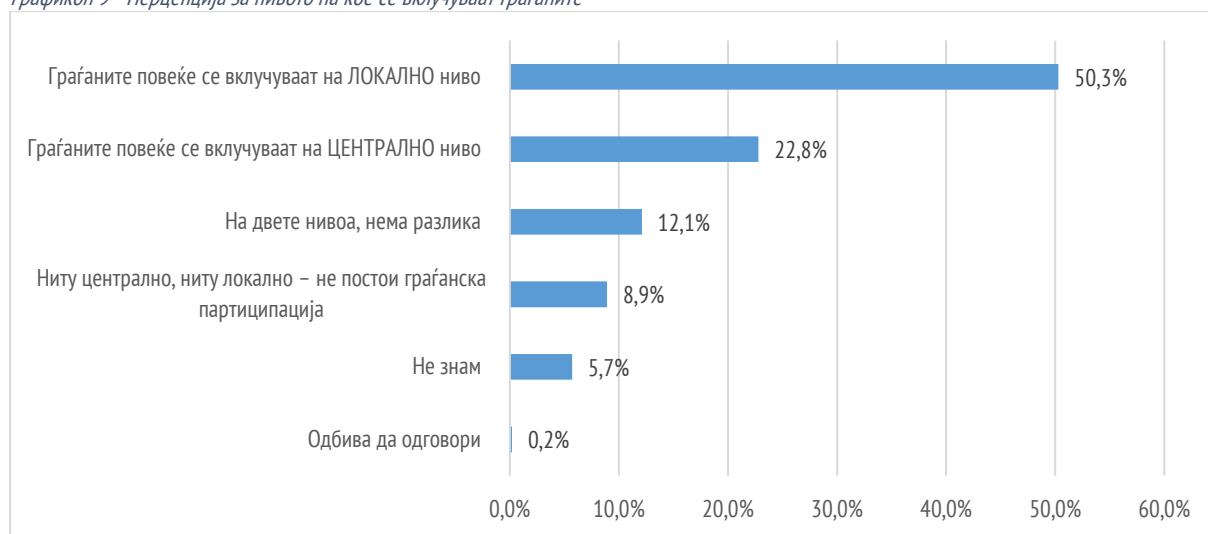
Ниво на кое учествуваат граѓаните

Мнозинство од граѓаните имаат перцепција дека учеството е поголемо на локално ниво (Графикон 9).

Оние со повисоко образование се побројни во убедувањето дека граѓаните се вклучуваат повеќе на локално ниво (52,2% од тие со завршено високо образование, наспрема 38,4% од оние со завршено основно образование).

Во поглед на работниот статус вработените во приватниот сектор и во јавните институции во поголема мера имаат перцепција дека учеството е повисоко на локално ниво, 56% и 55% соодветно, наспроти другите групи каде оваа перцепција се движи од 27,3% кај самовработените до 48,7% кај невработените.

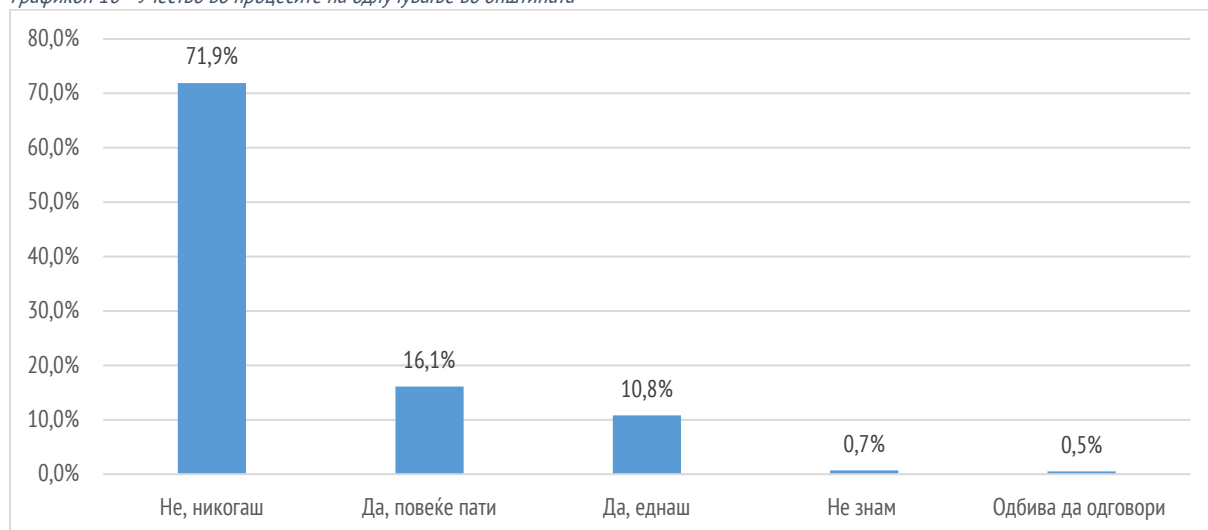
Графикон 9 - Перцепција за нивото на кое се вклучуваат граѓаните

Според региони највисока перцепција за локална вклученост има во Североисточниот регион со 66,7% пред Пелагонискиот регион со 57,8% и Вардарскиот регион со 54,2%. Во другите региони перцепција за поголема вклученост на локално ниво имаат малцинство од испитаниците.

Учество во одлучувањето на локално ниво

Графикон 10 - Учество во процесите на одлучување во општината

Големо мнозинство од граѓаните не било вклучено во процесите на одлучување во своите општини. Само мало малцинство учествувало еднаш или повеќе пати.

Оние со повисоко образование се тие кои биле почесто вклучени. Мажите учествувале повеќе од жените за 11 процентни поени. Големо мнозинство од жените - 77,6% никогаш не биле вклучени во процесите на одлучување во општините. Оние од град учествувале за 10 процентни поени повеќе од тие во село. Според работен статус оние кои се ангажирани во домашни обврски и студентите значително предводат во тоа што никогаш не биле вклучени во одлучувањето во општината со 88,1% и 78,7% соодветно. По региони според учеството (еднаш или повеќе пати) предводат Вардарскиот (36,1%), Североисточниот (30,8%) и Југоисточниот регион (29,3%).

Мотивација за учество на локално ниво

Графикон 11 - Фактори кои ги мотивираат граѓаните да учествуваат во консултации на локално ниво

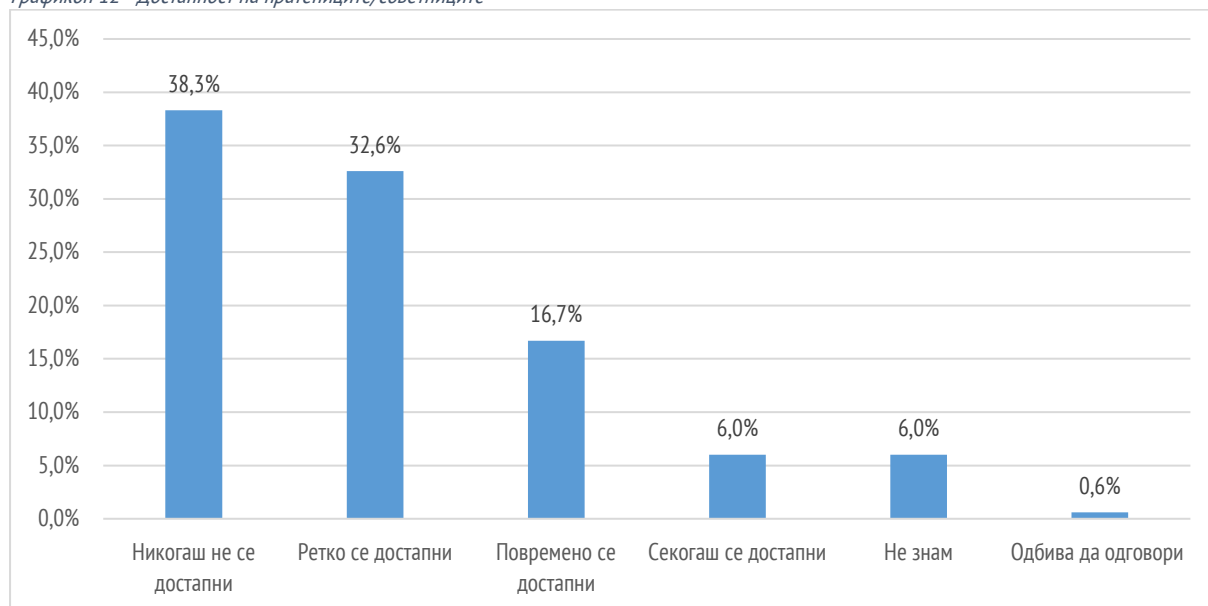

Важноста на темата е најзначајниот мотивациски фактор за тие што би учествувале во консултации на локално ниво. За помал дел од испитаниците значајно е да добијат покана од општината или од градоначалникот или пак кога самиот градоначалник и советниците учествуваат во консултациите.

Оние со завршено високо образование во поголема мера (60%) го истакнуваат значењето на темата во споредба со оние кои имаат понизок степен на образование (со повеќе од 15 процентни поени). Вработените во јавните (51,5%) и во приватните институции (48,1%) исто така во поголем степен сметаат дека значењето на темата е најважниот фактор за мотивација. Оние кои живеат во град (49,2%) во поголема мера ја сметаат темата за значајна во споредба со оние кои живеат на село (37,4%). Испитаниците од Скопскиот регион забележително повеќе (53%) придаваат значење на темата во споредба со другите региони каде ова се движи од 38,5% во Источниот до 49,6% во Југозападниот регион. Полошкиот регион отскокнува со најмал број испитаници (32,2%) кои одговориле дека важноста на темата е најзначајна.

Достапност на избраниците на власта

Графикон 12 - Достапност на пратениците/советниците

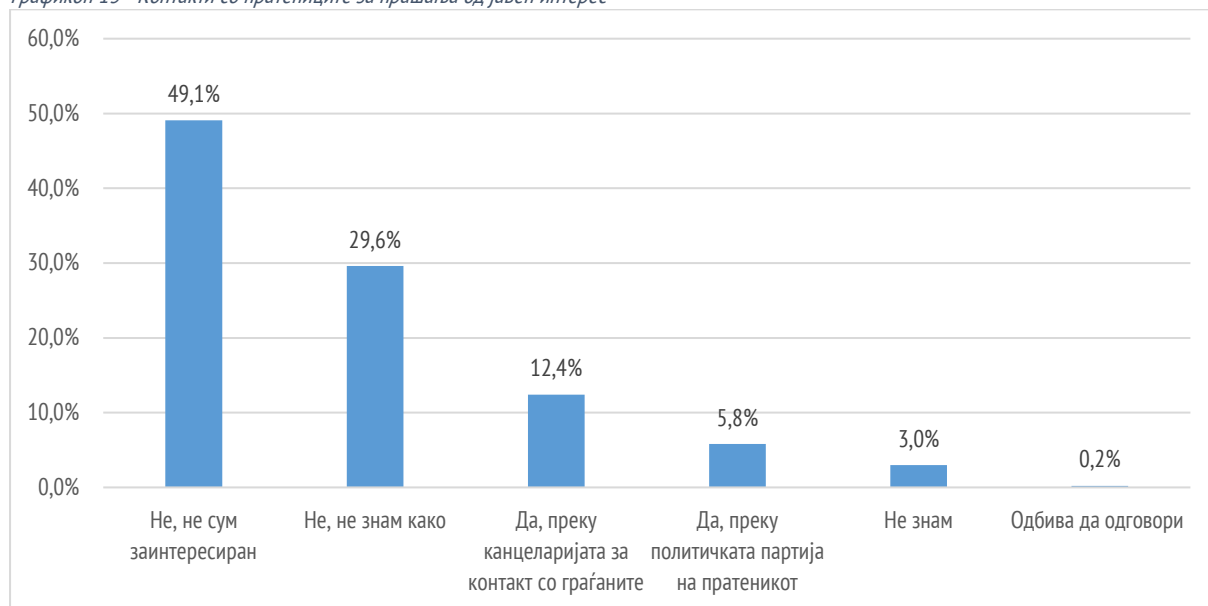

Големо мнозинство од граѓаните (70,9%) имаат забелешка на достапноста на пратениците и советниците, односно сметаат дека тие никогаш или ретко се достапни.

Оние со повисоко образование сепак имаат попозитивни ставови кон достапноста на пратениците и советниците. Невработените, самовработените и пензионерите се најкритички настроени со повеќе од 40% испитаници кои сметаат дека пратениците и советниците никогаш не се достапни. Ова тврдење по региони со повеќе од 40% го поддржуваат испитаниците од Полошкиот (46,8%), Вардарскиот (44,4%) и Пелагонискиот регион (42,2%).

Комуникација со избраниците на власта

Графикон 13 - Контакти со пратениците за прашања од јавен интерес

Големо мнозинство од граѓаните (78,7%) не контактира со пратениците од својата изборна единица за прашања од јавен интерес, а меѓу нив предничат оние кои не се заинтересирани (49,1%) пред оние кои не знаат како да ги контактираат пратениците (29,6%). Малото малцинство кои контактираат со пратениците (18,2%) тоа го прават преку канцеларија за контакт со граѓаните или преку политичката партија на пратеникот.

Големи разлики има според етничка основа каде кај етничките Македонци доминира незаинтересираноста со 56,7%, наспрема 24,2% кај етничките Албанци. Додека кај етничките Албанци доминира непознавањето како да контактираат со пратениците со 53,8%, наспроти 22,6% кај етничките Македонци. Според работен статус најнезаинтересирани се студентите 61,1%, земјоделците 58,3% и пензионерите 55,3%, додека најголемо непознавање како да контактираат со пратениците имаат оние кои се ангажирани во домашни обврски 47,6% и невработените 38,1%. Оние од село исто така забележително помалку знаат како да им пристапат на пратениците во однос на тие од град (36,7% наспрема 24,8%). Според региони најголема незаинтересираност за комуникација со пратениците има во Пелагонискиот (63,3%), Југоисточниот (56,6%) и Скопскиот регион (56,5%), додека најголемо непознавање за тоа како да се комуницира со пратениците има во Полошкиот (49,7%) и Североисточниот регион (38,5%).

Графикон 14 - Контакти со советниците за прашања поврзано со општината

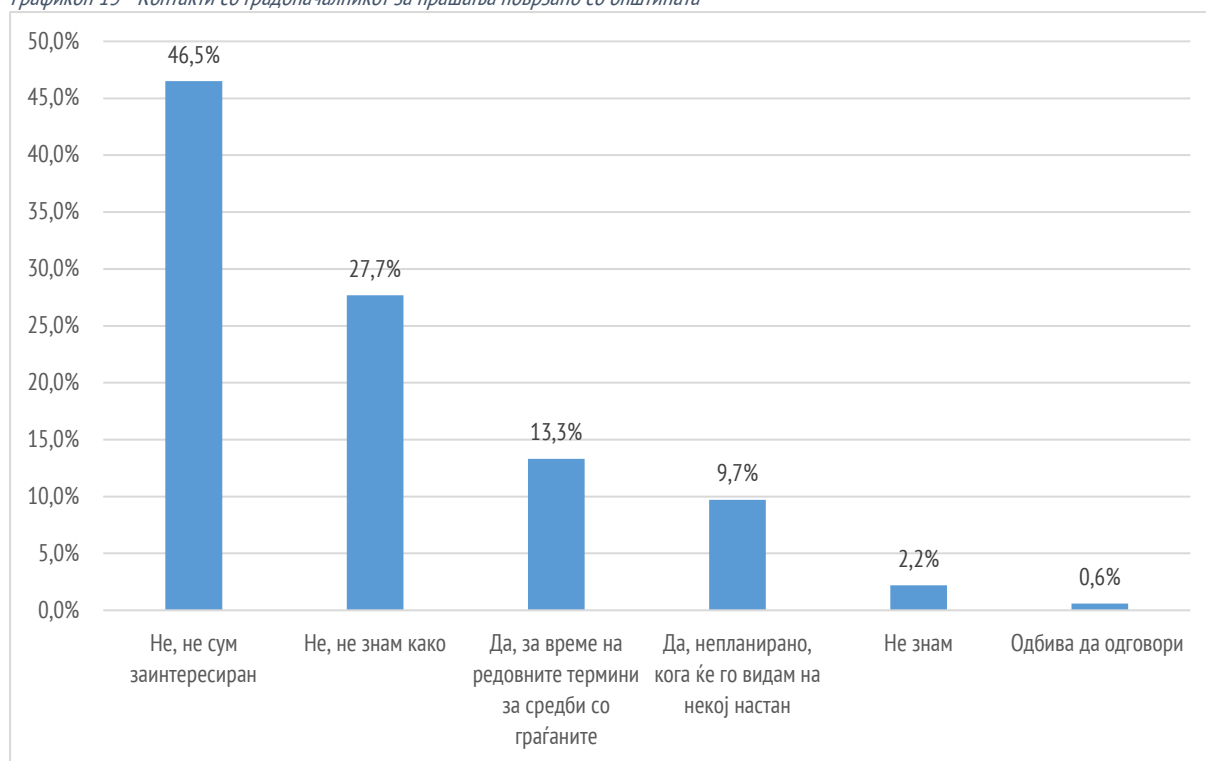

Отсуството на контакти е карактеристично и во однос на комуникацијата со советниците во општината, каде вкупно 77,2% од испитаниците не контактирале со советниците. Покрај отсуството на интерес и непознавањето на начинот на кој може да контактираат, дел од испитаниците (13,4%) сметаат дека не е предвидена таква можност за комуникација во нивната општина.

Големи разлики повторно се јавуваат по етничка основа. Кај етничките Македонци е најизразена незаинтересираноста со 50,6%, наспрема 20,4% кај етничките Албанци. Додека кај етничките Албанци најистакнато е незнаењето како да контактираат со пратениците со 37,5%, наспроти 15,3% кај етничките Македонци. Разлики има и по возрастни категории, при што најголема незаинтересираност се јавува кај највозрасните (над 65 години) со 50,8% и кај најмладите (18-29 години) со 45,5%. Според работен статус најнезаинтересирани се студентите (54,6%) и пензионерите (50,8%), а незнаењето како да контактираат е

најизразено кај оние кои се ангажирани во домаќинството (42,9%). Оние кои се од град покажуваат поголемо ниво на незаинтересираност (48,8%) во однос на оние од село (35,3%). По региони според незаинтересираноста се издвојуваат Скопскиот (54,6%), Пелагонискиот (53,9%) и Источниот регион (49%), а според непознавањето како да контактираат со советниците од општината отскокнува Полошкиот регион (35,7%).

Графикон 15 - Контакти со градоначалникот за прашања поврзано со општината

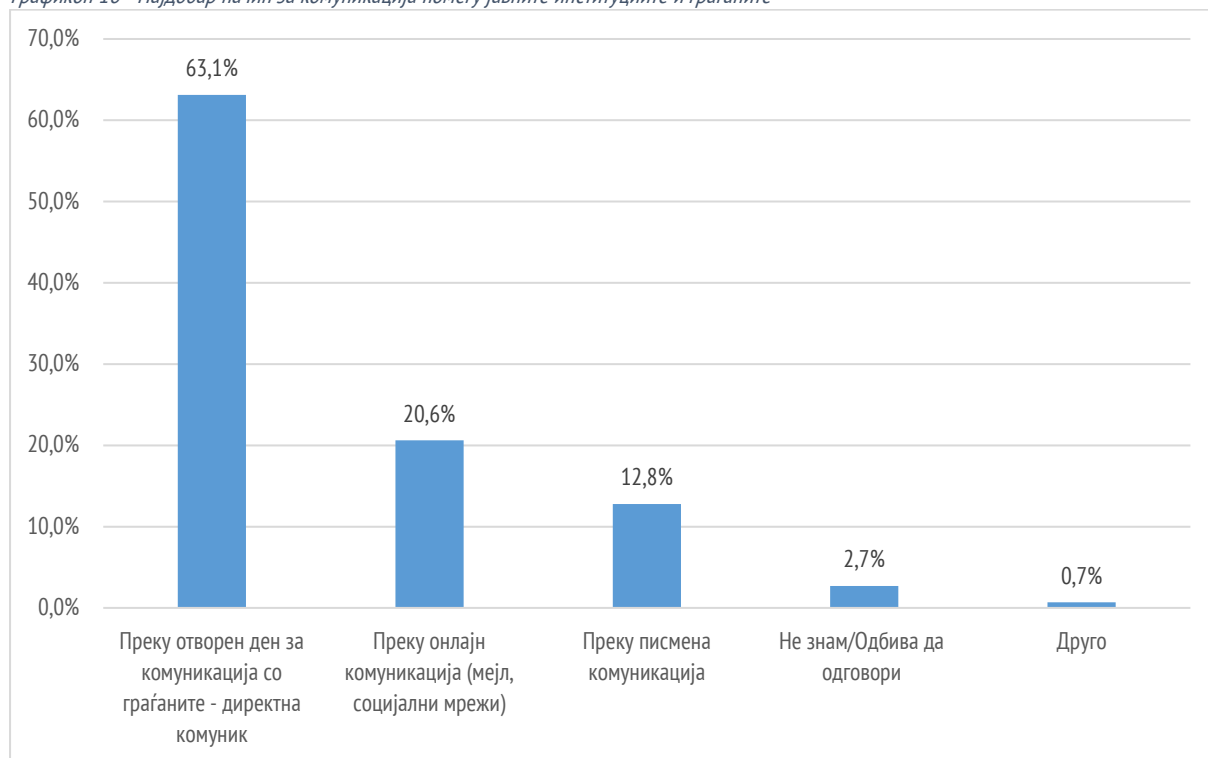

Во однос на комуникацијата со градоначалникот се повторуваат трендовите констатирани на претходните две прашања. Па така големо мнозинство од граѓаните (74,2%) не контактирале со градоначалникот за прашања од нивната општина, при што причината била главно нивната незаинтересираност.

И тука разликите се најголеми по етничка припадност, каде кај етничките Македонци е најистакната незаинтересираноста со 54,3%, наспрема 22,5% кај етничките Албанци. Кај етничките Албанци најизразено е незнаењето како да контактираат со градоначалникот со 57,5%, наспроти 18,9% кај етничките Македонци. Разлика се јавува и по возрасни категории, при што повторно најголема незаинтересираност се јавува кај највозрасните (над 65 години) со 52,3% и кај најмладите (18-29 години) со 50,5%. Според работен статус најнезаинтересирани се студентите (59,3%) и пензионерите (52,8%), а незнаењето како да контактираат е најизразено кај оние кои се самовработени (42,4%). Оние кои се од град покажуваат поголемо ниво на незаинтересираност (50,8%) во однос на оние од село (40%), кои од друга страна пак во поголема мера не знаат како да контактираат со градоначалникот со 37,4% наспрема тие од град со 21,3%. По региони според незаинтересираноста се издвојуваат Пелагонискиот (57,8%), Скопскиот (55,2%) и Југоисточниот регион (48,5%), а според непознавањето како да контактираат со градоначалникот значително отскокнува Полошкиот регион (49,1%).

Преферирани начини за комуникација со институциите

Графикон 16 - Најдобар начин за комуникација помеѓу јавните институции и граѓаните

Најголема поддршка граѓаните дале на директната комуникација односно отворен ден за комуникација за кое се изјасниле мнозинство од испитаниците.

Со зголемување на возраста се зголемува и поддршката за директна комуникација од 47,3% за возрасната категорија од 18-29 години до 72,3% за категоријата на повозрасни од 65 години. Разлики има и во поглед на работен статус каде студентите даваат најмала поддршка на директна комуникација со 39,8%, додека највисока поддршка за отворен ден има кај самовработените и пензионерите со 78,8% и 72,6% соодветно. Според региони Полошкиот регион е со највисока поддршка за директна комуникација со 78,4%, пред Југоисточниот регион со 67,7%. Директната комуникација има најмала поддршка во Југозападниот и Источниот регион со 51,3% и 49% соодветно.

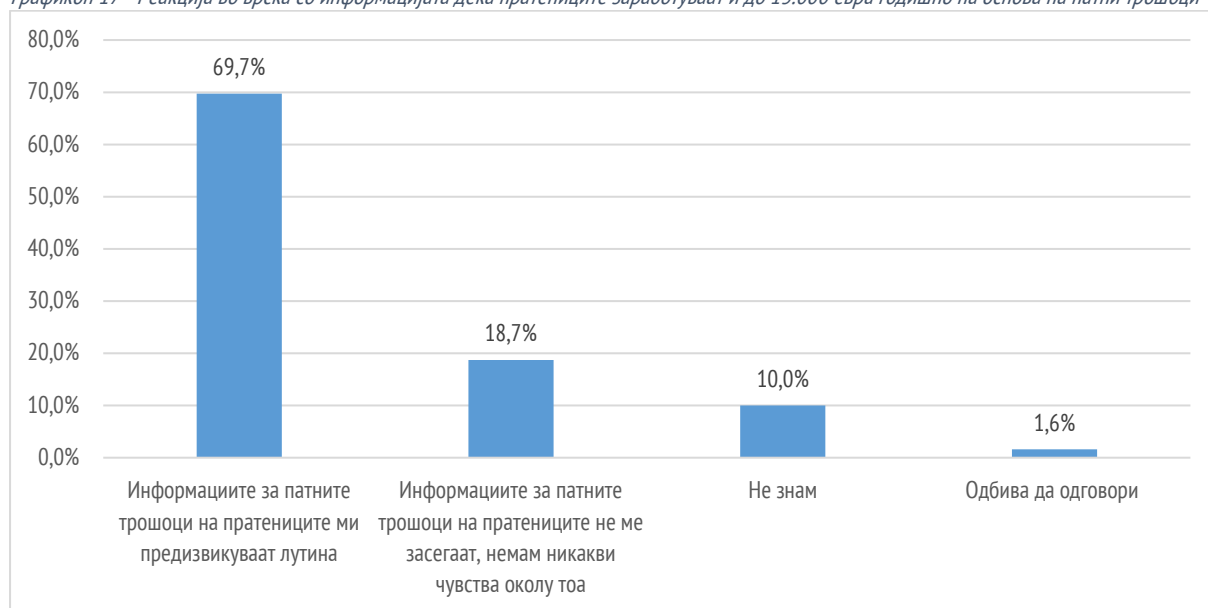
СТАВОВИ ЗА БЕНЕФИЦИИТЕ НА ПРАТЕНИЦИТЕ

Испитаниците беа запрашани за нивните чувства во врска со висината на патните трошоци кои ги добиваат пратениците и висината на нивните плати.

Висина на патните трошоци на пратениците

Мнозинство од граѓаните се лути во врска со информациите за висината на патните трошоци на пратениците, а мало малцинство покажува индиферентност кон оваа тема.

Графикон 17 - Реакција во врска со информацијата дека пратениците заработуваат и до 15.000 евра годишно на основа на патни трошоци

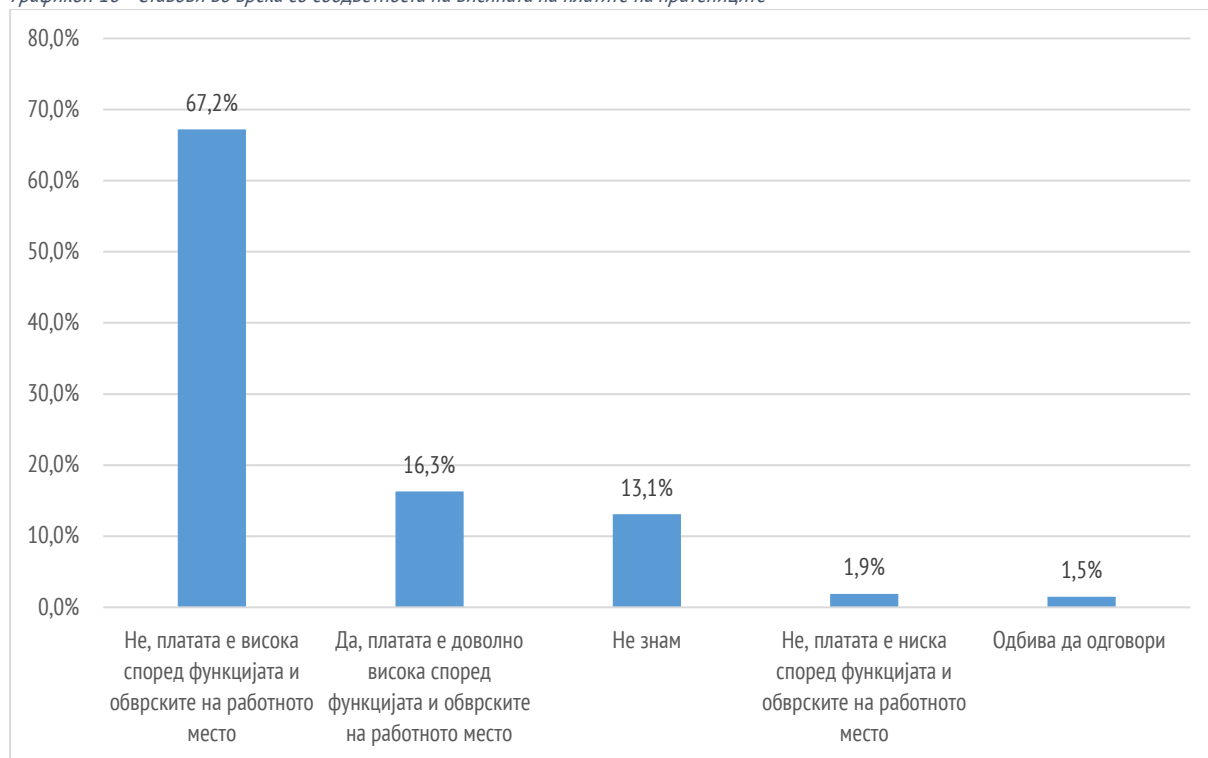

Чувството на лутина значително се зголемува со зголемување на возраста од 57,3% кај возрасната група од 18-29 години до 80% кај оние со возраст над 65 години, како и со зголемување на нивото на образование. Етничките Македонци имаат поизразено чувство на лутина во однос на етничките Албанци со 72,6% наспрема 60,4%. Според работен статус, пензионерите (79,7%), вработените во приватни (75,2%) и во јавни институции (75%) исто така имаат поголемо чувство на лутина во врска со патните трошоци во споредба со другите категории, а ова чувство е најмалку изразено кај невработените (57,7%) и кај студентите (52,8%). Жителите од градовите се исто така поосетливи во однос на ова прашање во споредба со оние кои живеат на село, со 76,2% наспроти 60% кои кажале дека информацијата за патните трошоци на пратениците им предизвикува лутина, како и оние кои живеат во Источниот со 81,3% и Скопскиот регион со 79,7% наспрема другите региони, а Североисточниот регион отскокнува со најниско ниво на чувство на лутина во однос на ова прашање со 43,6%.

Висина на платите на пратениците

Мнозинство од граѓаните оценуваат дека платата на пратениците е превисока за функцијата и нивните обврски, а мало малцинство смета дека платата е во согласност со обврските и функцијата која ја имаат пратениците.

Графикон 18 - Ставови во врска со соодветноста на висината на платите на пратениците

Ставот дека платата е превисока е поизразен кај етничките Македонци (71,4%), наспрема етничките Албанци (55,8%), кај повозрасните и кај оние со повисоко образование. Според работен статус ставот дека платата е висока за функцијата е поддоминантен кај пензионерите (76,1%) и вработените во приватни институции (74,1%), додека вработените во јавни институции најмалку го споделуваат ова мислење (59,5%). Според регион со ваков став отскокнуваат Југоисточниот (76,8%) и Скопскиот регион (72,1%), а овој став е најмалку споделуван во Полошкиот регион (52,6%).

ЗАКЛУЧОЦИ

Граѓаните најчесто го препознаваат референдумот како форма на граѓанско учество (23,2%). Најмалку се препознаени претставките и предлозите.

Иако најмногу препознаена, референдумот е најмалку практикувана форма на граѓанско учество во последните пет години (13,2%). Најчесто практикувани форми на граѓанско учество се учество на јавни трибини (25,6%) и учеството на собир на граѓани (21,4%).

И покрај ниското ниво на учество во претходните пет години, сепак во иднина граѓаните во мнозинство би учествувале во сите форми на граѓанско учество, а најмногу на референдум. Оние кои би учествувале во поголема мера се етнички Македонци, се помлади, имаат повисоко ниво на образование, во поголема мера се од градска средина и главно се од Вардарскиот, Пелагонискиот и Североисточниот регион.

Една четвртина од граѓаните не би учествувале во ниту една форма на граѓанско учество.

Клучната причина за слабото учество е недовербата дека сугестиите ќе бидат земени предвид (34,8%), а по околу една четвртина од граѓаните сметаат дека значајно влијание има неинформираноста (28%) и незаинтересираноста (23%). Причините поврзани со институционалната рамка и процедурите за учество се значајни за 39,5% од граѓаните. Недостатокот на доверба доминира кај оние со повисоко ниво на образование, а неинформираноста е најмногу истакната од земјоделците. Граѓаните од Вардарскиот регион имаат значително поизразена перцепција дека клучна причина е недостаток на верба дека сугестиите ќе бидат земени предвид, неинтересот на граѓаните е поизразен во Пелагонискиот регион, а неинформираноста е најистакната во Источниот и Југоисточниот регион.

Граѓаните имаат поделени мислења за тоа во колкава мера се ефикасни формите на граѓанско учество, а во однос на ефектите од вклучувањето на граѓаните во процесите на одлучување кај мнозинството преовладуваат негативни ставови (41,7% сметаат дека нема ефекти и 15,7% сметаат дека ефектите се негативни). Најкритички расположени кон ефектите од граѓанското учество се етничките Албанци, самовработените и граѓаните од Полошкиот регион.

И покрај негативните ставови кон ефектите од учеството, малцинство од граѓаните (36,5%) даваат поддршка за поедноставување на формите на граѓанско учество со тоа што ќе се дозволи собирањето на потписи да се прави онлајн со воведување на безбедносни механизми за заштита од злоупотреби. Поддржувачите на ваква промена се главно помлади граѓани, со повисоко образование, во поголема мера се етнички Македонци, студенти и вработени во приватни институции.

Мнозинство од граѓаните имаат перцепција дека учеството е поголемо на локално ниво. Сепак и покрај ваквата перцепција, големо мнозинство (71,9%) од граѓаните не било вклучено во процесите на одлучување во своите општини. Мало малцинство учествувало еднаш или повеќе пати, а меѓу нив во најголема мера се оние со повисоко образование, оние кои живеат во град и повеќе се мажи отколку жени.

За граѓаните најзначајниот мотивациски фактор за учество во консултации на локално ниво е важноста на темата.

Големо мнозинство од граѓаните (70,9%) имаат забелешка на достапноста на пратениците и советниците, односно сметаат дека тие никогаш или ретко се достапни. Најкритички настроени во однос на ова прашање се невработените, самовработените и пензионерите, како и граѓаните од Полошкиот, Вардарскиот и Пелагонискиот регион.

Големо мнозинство од граѓаните (78,7%) не контактира со пратениците од својата изборна единица за прашања од јавен интерес, а меѓу нив најбројни се оние кои не се заинтересирани (49,1%) пред оние кои не знаат како да ги контактираат пратениците (29,6%). Малото малцинство кои контактираат со пратениците (18,2%) тоа го прават преку канцеларија за контакт со граѓаните или преку политичката партија на пратеникот. Комуникација недостасува и со советниците во општината, каде **77,2% од испитаниците не контактирале со советниците, а слично на ова големо мнозинство од граѓаните (74,2%) не контактирале и со градоначалникот за прашања од нивната општина,** при што и во двата случаи најбројни се оние кои не се заинтересирани.

Во поглед на комуникацијата со пратениците, советниците и градоначалникот големи разлики има по етничка основа каде **кај мнозинство од етничките Македонци доминира незаинтересираноста, додека кај етничките Албанците непознавањето како да контактираат.** Најнезаинтересирани се студентите и пензионерите, додека најголемо непознавање како да контактираат со пратениците имаат оние кои се ангажирани во домашни обврски. Разлики има и по возрастни категории, при што најголема незаинтересираност се јавува кај највозрасните (над 65 години) и кај најмладите (од 18-29 години). Оние кои се од град покажуваат поголемо ниво на незаинтересираност во однос на оние од село, кои од друга страна пак во поголема мера не знаат како да контактираат со претставниците на власта. Според региони најголема незаинтересираност за комуникација со владините избраници има во Пелагонискиот, Југоисточниот и Скопскиот регион, додека најголемо непознавање за тоа како да контактираат има во Полошкиот регион.

Префериран начин на комуникација со јавните институции за граѓаните е директната комуникација, односно отворен ден за комуникација за кое се изјасниле 63,1% од испитаниците. Најголема поддршка за директна комуникација даваат повозрасните, самовработените и пензионерите и жителите на Полошкиот регион.

Мнозинство од граѓаните (69,7%) се лути во врска со информациите за висината на патните трошоци на пратениците, а сличен процент (67,2%) сметаат дека платата на пратениците е висока во однос на функцијата и обврските на работното место.

Чувството на лутина и негативните реакции во однос на бенефициите на пратениците се зголемуваат со зголемување на возраста и со зголемување на нивото на образование. Ова исто така е поизразено кај етничките Македонци, пензионерите и вработените во приватниот сектор, како и кај оние кои живеат во Скопскиот регион.